

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KURULAN İLLERDE VERGİSEL YÖNDEN ORTAYA ÇIKAN DEĞİŞİKLİKLER

ÖZ E., YOLCU M., "Büyükşehir Belediyesi Kurulan İllerde Vergisel Yönden Ortaya Çıkan Değişiklikler", Yaklaşım Dergisi, Şubat, , 2011.

I. Giriş

Türkiye’ de şu an itibariyle 16 adet Büyükşehir statüsünde belediye bulunmaktadır. Büyükşehir belediyesi olabilmek için 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun¹ 4’ üncü maddesine göre, belediye sınırları içindeki ve bu sınırlara en fazla 10.000 metre uzaklıktaki yerleşim birimlerinin son nüfus sayımına göre toplam nüfusu 750.000’den fazla olan il belediyeleri büyükşehir belediyesine dönüştürülebilmektedir. Ancak son dönemde basında çıkan haberlerde Denizli, Malatya ve Şanlıurfa, hatta Trabzon il belediyelerinin de büyükşehir statüsüne dönüştürülmesinin düşünüldüğü bilgisi yer almaktadır. Normal il belediyelerinin büyükşehir’e dönüşmesi ile birlikte, bu illerde yaşamakta olan mükelleflere ve kurulmuş olan belediyelere ilişkin olarak vergisel bazı avantaj ve dezavantajlar ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmada, normal il belediyelerinin büyükşehir’e dönüşmesi durumunda ortaya çıkan vergisel değişiklikler değerlendirilmeye çalışılmıştır.

II. Gelir Vergisi Kanunu Yönünden Değerlendirme

II.1. Basit Usule Tabi Olmanın Genel Şartlarından İşyeri Kira Bedeli

193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu’ nun “Ticari Kazancın Tarifi” başlıklı 37. maddesinde “*Ticari kazanç, Vergi Usul Kanunu hükümlerine ve bu kanunda yazılı gerçek (Bilanço veya işletme hesabı esas) veya basit usullere göre tespit edilir.*” hükmü yer almaktadır.

Mükellefler, defter tutma mecburiyetinin bulunmaması, satışlarının Katma Değer Vergisinden muaf olması, geçici vergi ödenmemesi vb. sebeplerle, şartları taşımaları halinde basit usulden faydalanmayı tercih etmektedirler.

Basit usulde ticari kazancın tespitine ilişkin esaslar ile basit usule tabi olmanın genel ve özel şartları Gelir Vergisi Kanunu’ nun 46 ila 51. maddelerinde yer almaktadır.

Basit usule tabi olmanın genel şartlarından birisi “*İşyeri mülkiyetinin iş sahibine ait olması halinde emsal kira bedeli, kiralanmış olması halinde yıllık kira bedelinin toplamının; büyükşehir belediye sınırları içinde; 2010 takvim yılı için 4.300 TL, diğer yerlerde 2010 takvim yılı için 3.000 TL’ yi aşmamasıdır*”. (GVK Madde-47).

Madde metninden de görüleceği üzere, büyükşehir belediyesi bulunmayan illerde basit usule tabi olabilmek için yıllık işyeri kira bedeli toplamının 3.000 TL’ yi aşmaması gerekirken, büyükşehir belediyesi bulunan illerde bu tutarın 4.300 TL’ yi aşmaması gerekir. Bu durum büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde ilk defa mükellef olacak olan kişiler için avantaj sağlamaktadır. Ancak öteden beri gerçek usulde vergilendirilen mükellefler, faaliyette buldukları ilin büyükşehir olması durumunda, işyeri kira bedeli büyükşehir belediyeleri için belirlenen tutarın altında kalsa bile basit usule dönemezler. Çünkü Gelir Vergisi Kanunu’ nun 46. maddesinde; “*Herhangi bir şekilde gerçek usulde vergilendirilecek olanlar ve gerçek usulde vergilendirilen mükellefler, bir daha hiç bir şekilde basit usule dönemezler.*” hükmü bulunmaktadır.

II.2. Basit Usule Tabi Olmanın Özel Şartlarından Alım-Satım Hadleri

Basit usule tabi olmanın özel şartları Gelir Vergisi Kanunu’nun 48. maddesinde belirlenmiştir. Bu şartlar aşağıdaki gibidir.

¹ 23.07.2004 tarih ve 25531 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

1. Satın aldıkları malları olduğu gibi veya işledikten sonra satanların yıllık alımları tutarının;

2010 takvim yılı için 60.000 TL

veya yıllık satışları tutarının:

2010 takvim yılı için 90.000 TL'yi aşmaması

2. (1) numaralı bentte yazılı olanların dışındaki işlerle uğraşanların bir yıl içinde elde ettikleri gayri safi iş hâsılatının;

2010 takvim yılı için 30.000 TL'yi aşmaması.

3. (1) ve (2) numaralı bentlerde yazılı işlerin birlikte yapılması halinde, yıllık satış tutarı ile iş hasılatı toplamının;

2010 takvim yılı için 60.000 TL'yi aşmaması.

gerekmektedir.

Belirlenen hadleri aşan mükellefler, basit usulden faydalanma haklarını kaybedecekler ve ertesi takvim yılı başından itibaren GVK' nun 46. maddesi gereğince gerçek usulde vergilendirileceklerdir. Yine belirtilen işleri yapmak amacıyla ilk defa mükellefiyet tesis ettirecek olan mükellefler de basit usulden faydalanamayacaklar ve gerçek usulde mükellefiyet tesis ettireceklerdir.

Milli piyango bileti, akaryakıt, şeker ve bunlar gibi kar hadleri emsallerine nazaran bariz şekilde düşük olarak tespit edilmiş bulunan emtia için, GVK' nun 1 ve 3 numaralı bentlerinde yazılı hadler yerine ilgili bakanlıkların mütalaası alınmak suretiyle, Maliye Bakanlığınca belirlenecek alım satım hadleri uygulanır.

Maliye Bakanlığı'nca 273 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği² ile bu yetkisini kullanarak 2010 yılı için geçerli olacak tutarları belirlemiştir.

Buna göre, anılan maddelerin ticaretini yapanların, 2010 takvim yılında da basit usulden yararlanabilmeleri için; alış, satış veya hasılatlarının 31/12/2009 tarihi itibarıyla aşağıda belirtilen hadleri aşmaması gerekmektedir.

TABLO 1: BASİT USULDEN FAYDALANACAK MÜKELLEFLER İÇİN YILLIK HADLER

Emtianın Cinsi	Büyükşehir Belediye Sınırları Dışında Kalan Yerlerde		Büyükşehir Belediye Sınırları İçinde Kalan Yerlerde	
	Yıllık Alım Ölçüsü (TL)	Yıllık Satış Ölçüsü (TL)	Yıllık Alım Ölçüsü (TL)	Yıllık Satış Ölçüsü (TL)
Değerli Kağıt	97.000	109.000	130.000	150.000
Şeker, Çay	77.000	97.000	90.000	120.000
Milli Piy. Bileti, Hemen Kazan, Süper Toto vb.	77.000	97.000	90.000	120.000
İçki (Bira ve Şarap Hariç)- İspirto, Sigara, Tütün	77.000	97.000	90.000	120.000
	109.000	120.000	150.000	170.000

² 29.12.2009 tarih ve 27447 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

Akaryakıt (LPG hariç)				

Belirtilen bu malların alım satımı ile uğraşanlar hakkında, basit usulün özel şartları bakımından yukarıdaki hadler dikkate alınmak suretiyle, 136 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğindeki³ hesaplamalar doğrultusunda işlem yapılacaktır.

Maliye Bakanlığınca belirlenen alım-satım hadlerinin, büyükşehir belediye sınırları içinde kalan yerlerde faaliyet gösteren mükellefler için daha yüksek belirlendiği görülmektedir. Bu durum büyükşehir belediye sınırları içinde kalan yerlerde faaliyet gösteren ve bu maddelerin ticaretini yapan basit usul mükellefler için bir avantaj oluşturmaktadır.

II.3. 95/6430 Sayılı BKK İle Gerçek Usulde Vergilendirme Kapsamına Alınacak Mükellefler

Gelir Vergisi Kanunu'nun "Basit Usulün Hududu" başlıklı 51. maddesinde, maddede belirtilen mükelleflerin basit usulden faydalanamayacakları belirtilmiştir. Söz konusu maddenin 12. bendine göre "*Maliye Bakanlığınca teklif edilen ve Bakanlar Kurulunca kararlaştırılan iş grupları, sektörler, il ve ilçeler, büyükşehir belediyeleri dahil olmak üzere il ve ilçelerin belediye sınırları (mücavir alanlar dahil), belediyelerin nüfusları, yöreler itibariyle veya sabit bir işyerinde faaliyette bulunulup bulunulmadığına göre gerçek usulde vergilendirilmesi gerekli görülenlerin.*" basit usulden faydalanamayacakları belirtilmiştir.

Bu yetkiye istinaden çıkarılan 8/5521 sayılı⁴, 92/2683 sayılı⁵ ve 95/6430 sayılı⁶ Bakanlar Kurulu Kararları ile bir kısım mükellefler gerçek usulde vergilendirilme kapsamına alınmıştır.

95/6430 Sayılı BKK İle Gerçek Usulde Vergilendirme Kapsamına Alınan Mükellefler aşağıdaki gibidir.

"Büyükşehir belediyesi olan illerin (Erzurum, Diyarbakır, Sakarya ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisine alınan yerlerden, yeni bağlanan mahallelerle birlikte 2000 yılı genel nüfus sayımındaki nüfusu 30.000'den az olan yerler hariç) mücavir alan sınırları dahil olmak üzere büyükşehir belediye sınırları içinde aşağıda belirtilen faaliyetleri yapan mükellefler, 01.05.1995 tarihinden itibaren gerçek usulde vergilendirilme kapsamına alınmıştır.

- a) Her türlü emtia imalatı ile uğraşanlar,
- b) Her türlü emtia alım-satımı ile uğraşanlar,
- c) İnşaat ile ilgili her türlü işlerle uğraşanlar,
- d) Motorlu taşıtların her türlü bakım ve onarım işleriyle uğraşanlar,
- e) Lokanta ve benzeri hizmet işletmelerini işletenler,
- f) Eğlence ve istirahat yerlerini işletenler."

Bu mükelleflerin, basit usulden yararlanmaya ilişkin genel ve özel şartları taşıyıp taşımadıklarına bakılmaksızın gerçek usulde vergilendirilmeleri gerekmektedir.

95/6430 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı gereğince, normal il belediye sınırları içerisinde, diğer şartları taşımaları kaydı ile basit usulden faydalanmakta olan bazı mükellefler, sınırları içerisinde faaliyet gösterdikleri il belediyesinin büyükşehir belediyesine dönüşmesi ile birlikte basit usulden faydalanma haklarını kaybedecekler ve

³ 02/05/1982 tarih ve 17682 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

⁴ 28.11.1982 tarih ve 17882 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

⁵ 12.02.1992 tarih ve 21140 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

⁶ 01.04.1995 tarih ve 22245 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

ertesini takvim yılı başından itibaren gerçek usulde vergilendirileceklerdir. Yine belirtilen işleri yapmak amacıyla ilk defa mükellefiyet tesis ettirecek olan mükellefler de basit usulden faydalanamayacaklar ve gerçek usulde vergilendirileceklerdir.

Büyükşehir belediyesine dönüştürülecek il belediyesi sınırları içerisinde, 95/6430 Sayılı BKK' nda belirtilen faaliyetlerde bulunan mükellefler açısından, il belediyesinin büyükhire dönüşmesi dezavantaj oluşturmaktadır.

III. Emlak Vergisi Kanunu Yönünden Değerlendirme

Türkiye sınırları içinde bulunan binalar ile arsa ve arazilerden alınan emlak vergisine ilişkin hükümler 1319 Sayılı Emlak Vergisi Kanunu'nda⁷ yer almaktadır.

Söz konusu kanuna göre, 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nun uygulandığı büyük şehir belediye sınırları ve mücavir alanları içinde yer alan bina, arsa ve arazilerden alınan emlak vergisi oranı ile diğer yerlerde bulunan bina, arsa ve arazilerden alınan emlak vergisi oranları farklıdır.

Emlak Vergisi Kanunu'nun binalardan alınacak emlak vergisi oranını belirleyen 8. maddesi aşağıdaki gibidir.

“Bina vergisinin oranı meskenlerde binde bir, diğer binalarda ise binde ikidir. Bu oranlar, 5216 sayılı Kanunun uygulandığı büyük şehir belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde % 100 artırımlı uygulanır. Bakanlar Kurulu, vergi oranlarını yarısına kadar indirmeye veya üç katına kadar artırmaya yetkilidir.”

Emlak Vergisi Kanunu'nun arazi ve arsalardan alınacak emlak vergisi oranını belirleyen 18. maddesi aşağıdaki gibidir.

“Arazi vergisinin oranı binde bir, arsalarda ise binde üçtür. Bu oranlar, 5216 sayılı Kanunun uygulandığı büyük şehir belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde % 100 artırımlı uygulanır. Bakanlar Kurulu, vergi oranlarını yarısına kadar indirmeye veya üç katına kadar artırmaya yetkilidir.”

İlgili madde metinlerinden de anlaşılacağı üzere, büyükşehir belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde bulunan bina, arsa ve arazilerden, diğer yerlerde bulunan bina, arsa ve arazilere göre iki kat emlak vergisi alınmaktadır. Bu durum, il belediyesinden büyükşehir belediyesine dönüşen yerlerin, belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde gayrimenkulü bulunan mükellefler açısından ek bir yük getirecektir. Yeni durumda, eskiden ödedikleri emlak vergilerinin % 100 fazlasını ödeyeceklerdir.

Büyükşehir belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde bulunan gayrimenkuller ile diğer yerlerde bulunan gayrimenkullerden alınan Emlak Vergisi oranları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

TABLO 2: 2010 YILI EMLAK VERGİSİ ORANLARI

2010 YILI EMLAK VERGİSİ ORANLARI		
	Büyükşehir Belediyesi ve Mücavir Alanlarda	Diğer Yerlerde
Konutlar	Binde 2	Binde 1
Diğer Binalar	Binde 4	Binde 2
Araziler	Binde 2	Binde 1
Arsalar	Binde 6	Binde 3

Türkiye sınırları içinde bulunan binalar ile arsa ve arazilerden emlak vergisinin yanında 2863 Sayılı Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu⁸ gereğince, “Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Katkı Payı” alınmaktadır.

⁷ 11.08.1970 tarih ve 13576 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

⁸ 23.07.1983 tarih ve 18113 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

2863 Sayılı Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 12. maddesinin 5. fıkrasında;

"Belediyelerin ve il özel idarelerinin görev alanlarında kalan kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi amacıyla kullanılmak üzere 29/7/1970 tarihli ve 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 8 inci ve 18 inci maddeleri uyarınca mükellef hakkında tahakkuk eden emlak vergisinin % 10'u nispetinde Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Katkı Payı tahakkuk ettirilir ve ilgili belediyesince emlak vergisi ile birlikte tahsil edilir." hükmü yer almaktadır.

Bu hüküm gereğince, tahakkuk eden emlak vergisinin % 10' u oranında "Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Katkı Payı" tahakkuk ettirilmekte ve emlak vergisi ile birlikte tahsil edilmektedir. Bu payın oranı, büyükşehir belediyeleri ile diğer belediyelerde farklılık göstermemektedir. Ancak büyükşehir belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde bulunan gayrimenkullerden alınan emlak vergisi oranları % 100 fazla olduğundan, bu yerlerdeki gayrimenkullerden alınan "Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Katkı Payı" da iki katına çıkmaktadır.

IV. İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun Yönünden Değerlendirme

Belediyelerin gelirleri, öz gelirler, devlet yardımları, borçlanmalar, cezalar ve genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan paylardan oluşmaktadır. İl özel idareleri ve belediyelere genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamı üzerinden ayrılacak paylara ilişkin esas ve usuller 5779 Sayılı İl Özel İdarelerine Ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun⁹ düzenlenmiştir.

5779 Sayılı Kanun'un 2'inci maddesinde, İl özel idareleri ve belediyelere genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamı üzerinden pay verileceği, verilecek payın, genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamından, vergi iadeleri düşüldükten sonra kalan net tutar üzerinden hesaplanacağı belirtilmiştir.

5779 Sayılı Kanun'un 2'inci maddesinde, belediyelere ve il özel idarelerine verilecek payların oranları yer almaktadır. Söz konusu maddede verilecek paylar, genel bütçe gelirlerinden ayrılacak paylar ve Büyükşehir belediye sınırları içinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamından ayrılacak paylar olarak iki kısma ayrılmıştır. Ayrılacak paylara ilişkin 5779 Sayılı Kanun'un 2'inci maddesinin 2. ve 3. fıkraları aşağıdaki gibidir;

"(2) Genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının; yüzde 2,85'i büyükşehir dışındaki belediyelere, yüzde 2,50'si büyükşehir ilçe belediyelerine ve yüzde 1,15'i il özel idarelerine ayrılır.

(3) Büyükşehir belediye sınırları içinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının yüzde 5'i ile genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamı üzerinden büyükşehir ilçe belediyelerine ayrılan payların yüzde 30'u büyükşehir belediye payı olarak ayrılır."

Ayrılan payların belediyelere tahsisine ilişkin esasların düzenlendiği 5779 Sayılı Kanun'un "Belediye Paylarının Tahsisine İlişkin Esaslar" başlıklı 5'inci maddesi aşağıdaki gibidir.

"(1) 2 nci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen orana göre ayrılan belediye payının; yüzde 80'lik kısmı belediyelerin nüfusuna ve yüzde 20'lik kısmı gelişmişlik endeksine göre İller Bankası tarafından belediyelere dağıtılır.

(2) Birinci fıkrada belirtilen gelişmişlik endeksine göre dağıtılacak miktar için Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı tarafından tespit edilen en son veriler esas alınır. Bu endeksin kullanımında, ilçeler gelişmişlik katsayılarına göre en az gelişmiş ilçeden en çok gelişmiş ilçeye doğru ve eşit sayıda ilçeyi içeren beş gruba ayrılır. Eşitliği bozan ilçe son gruba ilave edilir. Belde belediyelerine bağlı buldukları ilçenin endeks değeri uygulanır. Birinci fıkraya göre belirlenen miktarın yüzde 23'ü birinci gruba, yüzde 21'i ikinci gruba,

⁹ 15.07.2008 tarih ve 26937 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

yüzde 20'si üçüncü gruba, yüzde 19'u dördüncü gruba ve yüzde 17'si beşinci gruba tahsis edilir. Bu tahsisat, her grup içinde, gruba giren belediyelerin nüfuslarına göre dağıtılır.

(3) 2 nci maddenin ikinci fıkrasına göre ayrılan büyükşehir ilçe belediyeleri payı, nüfus esasına göre dağıtılır. Hesaplanan tutardan yüzde 30'luk büyükşehir belediyesi payı ayrıldıktan sonra kalan miktar büyükşehir ilçe belediyelerinin hesabına İller Bankası tarafından aktarılır.

(4) 2 nci maddenin üçüncü fıkrasına göre ayrılan büyükşehir belediye payının; yüzde 70'i doğrudan ilgili büyükşehir belediyesi hesabına aktarılır. Kalan yüzde 30'luk kısmı ise büyükşehir belediyeleri arasında nüfus esasına göre dağıtılır.

(5) 2 nci maddenin üçüncü fıkrasına göre ayrılan ve bu maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarına göre dağıtılan büyükşehir belediye paylarındaki artış, bir önceki yılın aynı ayında tahakkuk eden tutarların yüzde 20'sinden fazla olamaz. Fazla olan tutarlar, artış oranı yüzde 20'den az olan büyükşehir belediyelerine bu oranı aşmamak üzere, nüfus esasına göre dağıtılır. Bakanlar Kurulu bu oranı bir katına kadar artırmaya veya kanuni haddine indirmeye yetkilidir."

Belirtilen maddede yer alan düzenlemeye göre ayrılacak payların oranları özet olarak tablo 3'de gösterilmiştir.

TABLO 3: 5779 SAYILI KANUNA GÖRE BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİNE, BÜYÜKŞEHİR İLÇE BELEDİYESİNE VE İL BELEDİYESİNE VERGİ GELİRLERİNDEN VERİLECEK PAYLARI GÖSTEREN TABLO

	İl Belediyesi (%)	Büyükşehir Belediyesi (%)	Büyükşehir İlçe Belediyesi (%)	Büyükşehir Toplam (İl + İlçe) (%)
Genel Bütçe Vergi Gelirleri Tahsilatından Alınan Pay	2,85	0,75	1,75	2,5
Büyükşehir belediye sınırları içinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamından Alınan Pay	---	5	--	5

Yukarıdaki tablodan görüleceği üzere normal il belediyeleri genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamı üzerinden % 2.85 pay almakta iken, Büyükşehir belediyesi bulunan illerde ilçe belediyelerinin payı % 1,75, Büyükşehir belediyelerinin payı % 0,75 olmaktadır.

Belediye sınırları içinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamından büyükşehir belediyeleri % 5 pay almakta iken normal il belediyeleri kendi belediye sınırları içinde yapılan genel bütçe vergi gelirleriz tahsilatından herhangi bir pay alamamaktadır. Büyükşehir belediye sınırları içinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamının yüzde 70'i doğrudan ilgili büyükşehir belediyesi hesabına aktarılmakta, kalan % 30'luk kısım ise bir havuzda toplanarak büyükşehir belediyeleri arasında nüfus esasına göre dağıtılmaktadır.

Alınan payların tamamı Büyükşehir belediyesi ve ilçe belediyeleri tarafından, belediye sınırları içinde bulunan yerler için harcandığından, Büyükşehir belediyesi bulunan iller belediye sınırları içinde toplanan vergi gelirlerinden aldıkları % 5'lik pay ile daha avantajlı duruma gelmektedirler. Normal illerin büyükşehir olmak istemelerinin en büyük nedeni de bu % 5' lik payı alabilmektir.

5779 sayılı yeni yasa öncesinde özel tüketim vergisi ve özel iletişim vergisi genel bütçe vergi gelirleri toplamına dahil edilmemekteydi. 5779 Sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanunun 8 inci maddesinin 1-c bendi ile yapılan düzenleme ile özel tüketim vergisinin, 8 inci maddenin 1-d bendi ile yapılan düzenlemede ise özel iletişim vergisinin, genel bütçe vergi gelirleri toplamına dahil edilmesi yönünde düzenleme yapılmıştır. Özel tüketim vergisi ve özel iletişim vergisinin genel bütçe vergi gelirlerine dahil edilmesi nedeniyle vergi gelirleri toplamı önemli tutarda artmış olacaktır. Böylece il özel idareleri ve belediyelere pay tahsisi esnasında dikkate alınacak rakam büyüyecektir. Ancak yasal düzenleme gereği Büyükşehir belediyelerinin payı hesaplanırken, 2012 yılına kadar, özel tüketim vergisi, genel bütçe vergi gelirleri içerisinde dikkate alınmayacaktır.¹⁰

2012 yılından itibaren, Büyükşehir belediyelerinin payı hesaplanırken, özel tüketim vergisinin, genel bütçe vergi gelirleri içerisinde dikkate alınacak olması, Büyükşehir belediyelerinin vergi gelirleri tahsilatından alacağı paya daha da artıracak olması, il belediyelerinin Büyükşehir belediyesine dönüşme isteklerini artırmaktadır.

V- Sonuç

Türkiye’de yerel yönetim birimlerinden olan belediyeler, illerde normal il belediyeleri ve büyükşehir belediyeleri olmak üzere ikili bir yapı göstermektedir. Kırsal kesimden kentlere doğru devam etmekte olan göçler nedeniyle birçok il merkezinin nüfusu hızla artmaktadır. Nüfusu hızla artan il belediyeleri, büyükşehir belediyelerinin genel bütçe vergi gelirlerinden aldıkları payların yüksek olması nedeniyle, büyükşehir statüsüne geçmek istemektedirler.

İl belediyelerinin büyükşehir statüsüne dönüşmesi ile gelirlerinde artış olmakla birlikte buralarda yaşayan mükelleflerin vergilendirilmesine ilişkin değişiklikler de ortaya çıkmaktadır. Bu illerde gayrimenkulü bulunan mükelleflerin ödeyecekleri emlak vergisi oranları artmakta, basit usulde vergilendirilen bazı mükellefler bu haklarını kaybetmekte ve gerçek usule geçmek zorunda kalmaktadırlar. Öteden beri basit usulde vergilendirilen bazı mükelleflerin, bu usulden faydalanmak için aşmamaları gereken hadler yükselmektedir.

KAYNAKÇA

193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu
1319 Sayılı Emlak Vergisi Kanunu
2863 Sayılı Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu
5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu
5779 Sayılı İl Özel İdarelerine Ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun

---

¹⁰ TAŞYÜREK, Abubekir, İl Özel İdarelerine Ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Konusunda Yapılan Yeni Yasal Düzenlemeler, www.MuhasebeTR.com.

TAŞYÜREK, Abubekir, İl Özel İdarelerine Ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Konusunda Yapılan Yeni Yasal Düzenlemeler,
www.muhasabetr.com/, 20.12.2010

www.ersanoz.com